

ОБРАЗ ЖІНКИ У ТВОРЧОСТІ АНАТОЛІЯ ЯНЄВА

Повалій Крістіна

студентка III курсу художньо-графічного відділення
мистецького факультету ЦДПУ ім. В.Винниченка

наук. керівник – канд. мист-ва, доц. кафедри
образотворчого мистецтва та дизайну Кириченко О. І.

У процесі розвитку мистецтва в його арсенал увійшли такі теми, які вважаються «вічними». Однією з них є тема жінки. Майже кожний художник відтворив свій ідеал жіночого образу і це завжди цікаво розглядати, щоб відчутти все різноманіття поглядів на таку непостійну та захоплюючу натуру, якою є жінка. Здавалося би, що тут нового можна сказати художнику сьогодення, яким чином показати сучасну жінку, щоб вона привабила глядача і щоб її образ хоча би в чомусь опинився новим? Вся історія зображення жінок показує, що жіночий образ – це поєднання ідеї вічного руху, ритму і самої природи, це відтворення життя в самому високому сенсі цього поняття. Водночас це неймовірно навантажений у смисловому плані образ, через який розкривається багато символічних і навіть соціальних тем. Жінка сприймається, перш за все, як втілення краси, найвищої мети мистецтва, як вічна здатність до чарівності. Жінка постає в живописі в усій мінливості її станів – коли вона може бути і дівчинкою, і дружиною, і матір'ю, коли вона може бути і святою, і блудницею. Жіночий образ завжди перебуває у вічному стані переходу, на противагу розумному, раціональному чоловічому началу.

Сьогодні, на початку століття, яке насичене потрясіннями і відсутністю спокою в суспільстві, переоцінюється місце та роль жінки в ньому. Одним із способів створення жіночого образу в мистецтві було подання його таким, яким його знає розум, а не таким, яким його бачать очі. Художник з м. Кропивницького Анатолій Янєв дуже часто звертається до образу жінки в своїй творчості, він навіть стверджує, що саме цей образ і є головним у його живописі [1], саме його художник бере за основу багатьох сюжетів. Все це почалось ще з дитинства, від любові до матері, вона для митця назавжди залишається святою людиною, звідти і зародилось поважне ставлення до жінок.

Головними образами картин А. Янєва є жінки сільські, яких він дуже поважає. Живописець наділяє образи сільських жінок узагальнюючими рисами, що характеризує своєрідне відчуття митцем природи. Дійові особи його картин наче живуть у дійсності, що створена за його спогадами. Наприклад, у картині «Сільський мотив» митець зображає, як із темного тла виникає перед нами постать старої жінки, яка «в зимовому одязі пригортає до себе змерзлого котика – ну що тут ще додаси, аби передати на полотні тепло, котрим отакі прості жінки зігрівають світ» [2]. В основу тематичного образу цієї картини художник поклав ідею – створити портрет матері, але це зроблено тут таким чином, що образ набуває загального, типового характеру – таких жінок можна зустріти в кожному селі і вони нічим не притягнуть уваги, тому що живуть простим, звичайним життям. Тільки цінностями цього життя є доброта, турбота про ближнього та життя для іншого – не для себе. Настрій твору формується за рахунок специфічного стриманого колориту та душевної теплоти, з якою згадує художник свою мати.

Залишаючись вірним традиціям реалістичного живопису, Анатолій Микитович Янєв постійно перебуває в пошуку нових форм виразності, які б допомагали ще більш глибоко розкривати образ жіночності і світу, в якому живуть його героїні. Тому художник уникає випадкових поз, повторів і жестів, але передає більш повну характеристику образу. «Без образу немає твору, – переконаний Анатолій Микитович. – Головне, щоб було мистецтво, справжнє мистецтво, щоб у ньому відчувалися талант, душа, художній образ» [2]. Особливе місце в творчості художника займає побутова картина. Герої його творів здебільшого люди, зайняті буденною працею. Як правило, це також жінки, для яких ця буденність є звичайним

життям, тому вона не потребує парадності, якійсь помпезності, вона оточує людину кожен день і в цьому оточенні художник і знаходить особливу красу.

Живопис маслом дозволяє передати настрій, створити особливу атмосферу, де кожна деталь підкреслює глибину мотиву та його образність. Багато художників використовували образ людини в живописі, щоб показати численний обсяг сюжетів – від подій у певній ситуації до укладу життя народу України. Образотворче мистецтво дозволяє спіймати момент і показати його з найбільш ефектної, а іноді й оригінальної сторони. У кожній картині Анатолія Янева ключову роль відіграє здібність художника творчо інтерпретувати навколишнє середовище, знаходити виразні особливості зображуваного об'єкта. Різноманітні предмети у його картинах не розпадаються на окремі частини, а створюють цілісну, дуже впорядковану композицію.

Прекрасними прикладами цього є полотна «Літні яблука» та «В коморі». В цих картинах художник поставив за мету створити повну історію національного, близького йому світу, передавши атмосферу буденного життя українців глядачеві. Яневські картини завжди привертають увагу й примушують замислитися над зображуваним. Проте в них немає тієї напруги, яка керує нами кожен день. Художник знаходить засоби вираження емоцій, що виникають від споглядання відтвореного і спрямовані пробудити відчуття через колір, особливо це вдається через передачу сонячного світла в оточенні фігури, навіть на обличчі тієї самої матері, яка чистить яблука синові. Тому колір у полотнах Янева нерідко такий насичений, посиленій декоративним звучанням: наприклад, його «Українка» приваблює багатством барв, однак художник не захоплюється цією декоративністю, підпорядковуючи колір не формі, а змісту [2].

Образне рішення в творах митця залежить не стільки від об'єму, маси зображеної натури, скільки від глибини емоційного напруження, яке й виникає за рахунок колористичного вирішення. Емоційність образного стилю в творах Анатолія Янева забезпечена саме розмаїттям колориту. Картини художника насичені особливою живописністю, яка досягається складною палітрою, пластичністю, грою світлотіні, за рахунок якої формується простір картини. Світло – одна з потаємних ознак живопису – в творах А. Янева збагачене світлотіньовими та рефлексивними ефектами, вони є головними ознаками його авторського почерку. Надаючи перевагу складному тоновому кольору, автор завжди пам'ятає, що світло – якість емоційна, здатна поглибити і розширити зміст твору, посилити акценти, а іноді і надати нових смислових якостей. Але кожна жінка на полотнах Янева світиться ще і внутрішнім світлом. Завдяки вмілому, майстерному володінню живописними засобами, митець досягає високого рівня емоційної напруги. Залишаючись у межах класичної реалістичної картини, А. М. Янев знаходить способи по-новому розкрити її внутрішні можливості.

Зазвичай художник пише жінку-мрію. Можна сказати, що він хоче показати душу жінки через портрет або добре знайомий буденний образ. У його картинах виникають привабливі дівчата, чиї образи легкі і граціозні, а м'які кольори і незначні деталі надають їм неймовірно емоційного реалізму. В ніжних жіночих образах художник оспівує гармонію з природою, форму ліній і красу, яка втілена в жінці. До того ж, майстру практично завжди вдається тримати інтригу в створених ним роботах. Іноді здається, що всі твори Янева в тому чи іншому аспекті відображають супутницю його життя, другиню, натхненницю. Найчастіше, приховуючи обличчя моделей, художник не тільки залишає глядачеві простір для уяви, а й дає унікальну можливість поринути в світ поза межних фантазій. Чарівні, натхненниці різні і за віком, і за характером моделі, але є щось, що об'єднує їх, у кожній з цих жінок живе загадка, яку так вміло розкриває художник у своїх картинах.

Природним для живописця є жанр «ню». «В усі віки існувало бажання митців відтворити живу природу тіла і ти не можеш від цього відмовитися», – висловлює своє відношення до цього жанру Анатолій Янев. Взагалі тіло для художника завжди є об'єктом дослідження, пізнанням невідомого, вивченням пластики, при цьому в картинах А. Янева з оголеною натурою стирається відтінок банальності, а навпаки – з'являється образ і стиль [1]. У його доробку «ню» складають цілу галерею жіночих образів, вони досконалі і матеріальні, цнотливі, але не позбавлені чуттєвості, виразні і живописно насичені [2].

Працюючи великими кольоровими площинами, не вдаючись у деталізацію, художник створює романтичні образи оголених жінок, вони в його творчості завжди граціозні, елегантні, безмежно наповнені природною ніжністю, лагідністю і м'якістю. Можна підкреслити, що зображені в полотнах Янева жінки вельми сексуальні і еротичні. Нерідко він поселяє жіночу душу в неймовірні форми. Якщо придивитися, то можна порівняти, скажімо, зображення оголеної жіночої фігури на фото і на живописній картині. І можна побачити, що вони будуть сприйматися зовсім по-різному (безумовно, якщо картину пише художник, що не ставить за мету показати цілком певну тілесну ситуацію). Звісно, завжди можна задати питання: а яким же є відношення до цієї теми суспільного середовища? Художник не прагне обмежувати глядача, він вважає, що кожен думає так, як йому дано думати, в міру свого рівня культури, бажання, фантазії та різних інших чинників [1]. Працюючи над образами в жанрі «ню», Анатолій Янев занурює нас в атмосферу пластичної гри світла й тіні, підкреслено захоплюючись тендітною красою форм жіночого тіла. В цих роботах відображаються не тільки погляди і естетика самого живописця, але й історично сформовані уявлення про красу жінки, яка надихає творця.

Можна стверджувати, що жіночий образ – це окремих напрям творчості А. Янева, він використовується як головний мотив його мистецтва, тобто сам твір, сюжет, а не інструмент сюжету. Цьому допомагає й ряд інших характеристик, перш за все, тонкий психологізм образу. Якщо жіночий образ – це сюжет, то цей сюжет має бути детально розробленим, у нього є своя історія: минуле, сьогодення, майбутнє. В якості об'єкта жіночий образ повинен бути співзвучним до одного із головних завдань мистецтва – бути привабливим чи викликати захоплення. «Враження від неба, землі, подій, людей, сонця, квітки – від усього – ... треба одягнути у колір і форму і передати людям. Якщо цього бажання – передати відчуте через зображення, нема, то й художника нема» [3], – стверджує А. Янев. Живопис Анатолія Янева надає нам саме такій приклад: висока майстерність і розуміння законів гармонії світу дозволяє митцю створити велику радість оку глядача і відкрити по-новому красу в буденності, що нас оточує повсякденно.

Біографічні дані про художника:

Народився Анатолій Микитович Янев 15 грудня 1945 року в с. Митрофанівка Новгородківського району Кіровоградської області. Закінчив Київський державний художній інститут (1974), живописець; педагогі з фаху – народні художники України Т.М.Голембієвська, В.В.Шаталін. Член Національної Спілки художників України (1989), лауреат обласної премії в сфері образотворчого мистецтва та мистецтвознавства імені Олександра Осмьоркіна в номінації «національна традиція» (2005). У 2013 році художник удостоєний почесного звання «заслужений художник України».

Список використаної літератури:

1. Живописний світ Анатолія Янева: Непереборне бажання творчості (Розмова в майстерні з заслуженим художником України Анатолієм Яневим, вів А.М. Наєждін). Науково-мистецьке музейне видання (Художньо-меморіальний музей О.О. Осмьоркіна). – Кропивницький, 2018 (Серія «В майстерні художника»)
2. Куманський Б. Дитинство залишається з кращими // Народне слово. – 08.11.2018
3. Ткаченко О. Анатолій Янев: Художник – це вічний пошук кольору і форми... – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://persha.kr.ua/news/showbiz/62038-anatolij-yanyev-hudozhnik-tse-vichnij-poshuk-koloru-i-formi-foto/>